



Selma Lagerlöf: Tal till Daniel Lagerlöf på sjuttioårsdagen

Talare
Selma Lagerlöf
Författare

Datum
1 augusti 1920

Plats
Sunne

- 1 Det är nu 70 år sedan löjtnant Erik Gust. Lagerlöf antecknade på
första sidan i sin bibel, att hans äldste son Carl Daniel uppkallad
efter farfar och morfar föddes på Gårdsjö bruk 1 Aug. 1850. Denne
son tillbringade alltså inte sina första dagar här på Mårbacka utan
5 på vår granngård, men som föräldrarna kort tid efter åt flyttade till
hit, så är nog det mesta av hans minnen från barndomen förbundet
med denna gård och sjuttioåringen befinner sig nu i samma sal,
där han först lärt sig hantera gaffel och kniv, där han otaliga gånger
läst bordsbön och kysst far och mor på hand för att tacka för mat,
10 såsom det skulle vara på den tiden.

- Jag tycker mej minnas, att i vår barndom rådde en viss avundsjuka
bland den barnskara, som så småningom växte upp på Mårbacka
mot vår äldste bror, därför att han som liten skulle ha varit så obeskrivligt
15 rolig och snäll. Lustiga saker, som han hade sagt levde länge
kvar i familjemedlemmarnas hågkomst och väckte stor munterhet,
då de citerades hos alla utom hos den som ursprungligen hade uttalat
dem – Om vi hade faster Lovisa eller gamla hushållerskan här
ibland oss, skulle de nog än idag kunna fröjda oss med dessa barnhistorier,
20 nu äro de nog glömda, och jag har bara intrycket kvar, att
bror Daniel skulle ha varit den lustigaste av hela barnskaran –

- Det var kanske denna lustighet, som gjorde, att han blev en synnerlig
favorit hos morföräldrarna å vistades långa tider i då gamla
25 köpmanshuset i Filipstad, inte bara som skolpojke utan redan
före skoltiden. Vår kära moster Julia, som var sju år äldre än han
var väl då liksom en stora syster för honom. Jag tänker mig, att de
båda ha varit inne å tiggat russin i morfars handelsbod, som på den
tiden sköttes av morfars högstbetrodde man C.F. Chöler, sedermera

ägare av Gårdsjö – att de ha hållit dockkalas i den präktiga
lekstugan inne på gården, å att de passade på och åkte genom staden
i järnmalmskörarnas forslädar eller att de mä jublande hjärtan
följde mä mormor på matsäckskalas i hennes lilla kålgård uppe i

35 Hastaberget –

Då Filipstads treklassiga skola var genomgången å den lille skolgossen
skulle flyttas till Karlstad behövde han inte fördenskull

bo bland främlingar – Han bodde naturligtvis hos lektor Tullius

40 Hammargren, som var gift med faster Nana Lagerlöf och till kamrater
i skola och i lek hade han deras söner framförallt den äldste

Theodor, som var endast ett år äldre än han. Vidare var ju hela
skolan uppfylld av släktingar – Det var kusinerna Ernst och Claes
Schenson, sysslingarna från Kristinehamn, Anders, Magnus och

45 Erland Lagerlöf, Noreenar från Emtervik. Alla dessa, som voro
hans kamrater under vintern råkade han också om somrarna hemma

på Mårbacka. Jag tänker att min bror aldrig, hur gammal han
blir, skall glömma de lekar han och hans kamrater bedrev i berget
här ovanför, eller fiskefärder till Visten eller Gårdsjön eller våra

50 teaterföreställningar på vinden där han var en utmärkt aktör – eller
de uppfriskande kroppsövningar, som av far anordnades på gårdsplanen
om kvällarna.

Under sådana omständigheter lär det för min bror ha känts som

55 en rätt omild flyttning ut i obekanta förhållanden, då han efter
Karlstads brand 1865 blev tvungen att flytta till Örebro långt från
hembygd och bekanta – Jag föreställer mej, att åren där voro rätt
tung och tråkiga jag tycker mig minnas, att latinlektorn var en
riktig buse, och att inackorderingsmaten inte var som hos faster i

60 Karlstad. En tröst var det säkert, att han fick bära den nätta
gymnasistuniformen

som brukades i Örebro skola, grå sidenmössa med

kokard och grå byxor med reverer och svart rock. Jag minns, att de
unga Emterviksflickorna funno att ingen av gossarna hade så fina

65 kläder som han –

En av de många vänner, som detta år har berövat oss, major

Arvid Noreen, har gjort några anteckningar däri han mycket ordar

70 om våra glada Mårbackasomrar i början av 70 talet. Jag åberopar
mej på dessa minnen, som jag hoppas, att Erika Noreen vill låna
dig för genomläsning för att återkalla minnet av dina studentårsferier.
Åt vårt fria sorglösa liv, som varje år nådde sin höjdpunkt
i Augustifesterna, åt många personer och tilldragelser, som åren
75 nära nog ha utplånat ur minnet, skola dessa anteckningar ge en
återglans.

Jag har dröjt temligen länge vid dessa ungdoms år därför att jag
tror, att de måste ha haft sin stora betydelse för min bror, att han
80 alltifrån tidiga barndomen omgavs av ljusa, glada förhållanden. En
viss lätthet i utövanden av den svåra konsten att leva, en tro på att
människor i grund och botten äro goda, som gärna mötas av likadana
känslor och en sinnets jämvikt, som kan tåla rätt hårda stötar,
allt detta tänker jag är ditt arv från barnahemmet och uppväxtåren –

85 Det är ju en gammal regel, som säger, att ingen människa må
prisas lycklig före dess död, men så mycket vågar jag väl säga, som
att bror Daniel har följts av mycken lycka – Då han som student
vistades i Upsala var det till exempel av mycket stor betydelse för
90 honom, att vår morbror Carl Wallroth flyttade dit med sin älskvärda
familj. Det vill knappast säga mindre än att han där hade ett
andra hem att tillgå. Och när jag nu kallar fram det för hans själs
öga, så vet jag att han med ens påminner sig de goda välmenande
gamla, de vänliga kusinerna och det trevliga hemmet, med vilket
95 hans studentårs bästa minnen äro sammanbundna –

Jag tror, att bland oss härhemma väckte det rätt stor undran, då
vi fingo höra att han hade bestämt sig för att studera till läkare. Vi
hade aldrig märkt, att han hade visat synnerligt intresse för människors
100 krämpor – Vad som hade varit iögonenfallande hos honom
hade varit hans anlag för trädgård – den iver varmed han härhemma
vattnade och ansade i våra planteringar och hans lust att reparera
och ställa med gamla klockor. Men kanske att det var hans lust
att vårda och sköta människoplantor och mänskliga urverk, att gå
105 rätt, som därvidlag hade kommit till uttryck – alldeles säkert var
det väl, att han hade valt rätt och kommit in på den bana, som passade
honom bättre än någon annan.

110 Hur han skötte sina studier gick på dissektions sal och laboratorium
på kliniker och sjukhus, och i ganska unga år var ute
som vikarierande läkare, därom hinner jag inte nu mycket orda –
Medicine licentiat blev han emellertid år 1884 och samma år fick
han plats som stadsläkare i Kungelf –

115 Alla människor veta, att Kungelf är en liten stad, men man måste
ju ha sett den för att förstå att den säkert på den tiden var då bror
Daniel först anlände den mest förtjusande av alla svenska småstäder
– Med sin gamla fästning, med sitt branta berg, med Fontin,
120 med sin breda älv – med sina toppiga öar sin överflödande växtlighet
både i trädgårdar och ute i naturen var det ett litet underverk
av skönhet och på samma gång med sina många gammaldags trevliga
familjer, sitt muntra umgängesliv, med sin glada ungdomsskara
och med sin närhet till en storstad en den angenämaste plats
125 att leva på –

Också blev den unge doktorn alldeles intagen av staden. Det var
samma ja kanske än större gemytlighet än hemma i Värmland livet
var lätt och behagligt, alla kommo emot honom med välvilja och
130 förståelse han har aldrig kunnat önska byta ut denna plats mot någon
annan, där det blåser hårdare livsvindar –

Han var så nöjd med det liv han förde, att vi syskon nästan fruktade,
att han skulle komma att bli en gammal ungkarl, men åter var
135 lyckan med honom, och skaffade honom den bästa hustru, de bästa
barn och egen bostad och nu en den bästa måg. I den lilla vänsälla
staden, där han bor har det blivit honom givet, att med sin familjs
hjälp skapa ett hem, som möta varje gäst med värme och trevnad,
där yster ungdomsglädje har sin hemvist likasåväl som i det hem
140 på Mårbacka varifrån han först utgick –

Hur Daniel har ryktat sitt kall, det skall jag väl inte ingå på. På
en sjuttioårsdag måste man tåla mycket, men jag riskerar mindre
om jag påminner om det goda han fått mottaga, än om det goda
145 han själv kunnat utföra – Dock tänker jag att vi alla förstå, att om
lyckan varit honom så trogen som den varit, så måste det vara därför

att han varit en man, som varit många till hjälp och ingen till skada –

150

Och måtte han ännu i många år få fortsätta att vandra längs Kungelfs långa gata och sköta sina sjuka i stad och på landsbygd – Det gamla hemmet här på Mårbacka är stolt över att ha sänt en sådan son ut i världen och lyckligt över att han velat vända hit åter och med de sina här fira sin sjuttioårsdag.

155

Källa

<div>Manuskript hämtat från Lagerlöf, Selma, 1858-1940. - Tal / Selma Lagerlöf; textkritisk utgåva utgiven av Petra Söderlund och Ilaria Tedde; inledning av Brigitte Mral; huvudredaktör: Petra Söderlund (2025-10-14).</div>

160

Taggar

1920, 1920-tal, Författare, Hyllningstal, Kvinna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/selma-lagerlof-tal-till-daniel-lagerlof-pa-sjuttioarsdagen>

165

170

175

180

185